

“MET KANKEREN KOM JE NERGENS”

Vertrouwen is een van de belangrijkste voorwaarden voor ons samenleven en bovendien noodzakelijk om als mens, als bedrijf en als maatschappij te groeien. Dat fundamentele vertrouwen lijkt de jongste tijd echter steeds vaker zoek, terwijl het net broodnodig is om te investeren, werk te bieden of werk te vinden. Iedereen wil het maatschappelijk wantrouwen bestrijden, maar hoe pakken we dat vertrouwensdeficit aan?

Premier **Alexander De Croo** en **Pieter Timmermans**, CEO VBO FEB, lichten hun visie toe.

ZEGGEN VS. DOEN

Bij recent onderzoek naar het vertrouwen in de politici, regeringen en parlementen van België en Europa schommelen de gemiddelde scores tussen 3 en 4 op 10. Elke regering in ons land gaat onder de lat, ook de parlementen zijn gezakt. Dat wijst op een diep ongenoegen bij de bevolking over de manier waarop politici luisteren, handelen en besluiten nemen. Wat is er aan de hand?

Alexander De Croo (ADC): “Wie vertrouwen wil krijgen moet vertrouwen geven. Aan collega’s, medewerkers, vrienden ... in de politiek en de bedrijfswereld. Maar ik merk dat overheden de neiging hebben relatief weinig vertrouwen te geven aan de bevolking. Dat uit zich onder meer in regelgeving of te veel wetgeving die focust op de 2% malafide landgenoten, waarmee we de 98% die het wel goed meent onnodig belasten.”

Pieter Timmermans (PT): “Het belerende vingertje doet inderdaad vaak meer kwaad dan goed.”

ADC: “Bovendien speelt het feit dat het tijdperk waarin de westerse wereld dacht het centrum van de wereld en de beschaving te zijn en dat ook zo probeerde op te leggen, voorbij is en dat het westerse model niet langer als universeel alleenzigmakend wordt ervaren. Tegelijk zijn de economische verhoudingen enorm verschoven. Die evolutie knaagt aan het gevoel van welbehagen, en dus aan het (zelf) vertrouwen. Ten slotte kunnen we niet ontkennen dat de opeenvolgende crisissen in Europa – banken, energie, coronapandemie, conflict Oekraïne – de afgelopen twee decennia geen goed deden aan het vertrouwen in de richting waarin onze samenleving evolueert. Ik wil me niet achter die externe factoren verstoppen. Vertrouwen geven en krijgen is een hefboom die we zelf in de hand hebben en waaraan we moeten werken.”

PT: “Een week is een eeuwigheid in de politiek, placht Herman Van Rompuy te zeggen. Met de komst van de sociale media weegt de waan van de dag nog veel meer dan vroeger op het politieke spel. Die ‘waan van de dag’ is niet het juiste fundament om politiek te bedrijven en vertrouwen op te bouwen. Een politicus zou, net als een CEO van een bedrijf, meer moeten focussen op de middellange en lange termijn. Vertrouwen komt te voet en gaat te paard. De media spelen trouwens een belangrijke rol in die gewijzigde cultuur. De voorbije 25 jaar vervelden ze van nieuwsbrenner tot nieuwsmaker, van verslaggever tot opiniemaker die het wereldbeeld van mensen stuurt en beïnvloedt. Het onderscheid tussen fake en waarheidsgetrouw nieuws vervaagt, en de boom van de sociale media heeft die evolutie – en de bijbehorende maatschappelijke polarisatie en het wantrouwen – alleen maar versneld.”

“LIEVER MEER TIJD BESTEDEN AAN WELDOORDACHTE WETGEVING DAN ALS EEN JOJO BLIJVEN BIJSTUREN”

Pieter Timmermans
CEO VBO FEB

Wat kunnen we verstaan onder een ‘economie van het vertrouwen’?

PT: “Elke ondernemer, elke onderneming bouwt via innovatie mee aan het vertrouwen in dit land, maar ze komen er te weinig mee naar buiten. We gebruiken de positieve realisaties, de vooruitgang te weinig als motor voor vertrouwen.”

ADC: “Klopt. Het vertrouwen in vooruitgang als synoniem van een beter leven, zijn we deels verloren.”

PT: “Daar speelt het vooruitgangsoptimisme ons parten. Na het wiel, kwam de fiets, eerst zonder, dan met ketting. Dan de auto, met dak en dus extra comfortabel. Vandaag heeft bijna iedereen een auto, liefst uitgerust met geavanceerde technologie en snufjes. En dan komt nu plots de boodschap dat we een stap terug moeten zetten. Dat we anders moeten leren consumeren, werken en leven. Dat botst met ons streven naar altijd beter en comfortabeler. Die omwenteling is een enorme maatschappelijke uitdaging. Om bij het voorbeeld van mobiliteit te blijven: pas door echt werk te maken van de modal shift en de alternatieve vervoersmodi kunnen we die weerstand, dat wantrouwen, counteren.”

ADC: “Het gros van de wereldwijde uitdagingen waar onze maatschappij voor staat, zijn collectieve uitdagingen, zoals de opwarming van de aarde of de dreiging van

“DE MENSHEID HEEFT NOG NOOIT HAAR UITDAGINGEN AANGEPAKT DOOR DE VOORUITGANG IN ACHTERUIT TE ZETTEN”

Alexander De Croo
Eerste minister

irreguliere migratiestromen. Sommigen stellen dat de remedie dan ook een collectieve aanpak vereist. Top-down leggen ze de bevolking op wat mag en vooral wat niet meer mag. Dat blijkt voor heel veel mensen angstaanjagend. Ik geloof niet dat we de klimaatverandering moeten bestrijden door de economie af te remmen. We moeten de economie net aanzwengelen. De mensheid heeft nog nooit haar uitdagingen aangepakt door de vooruitgang in achteruit te zetten. Ik ben voorstander van open oplossingen waar ook ondernemerschap zijn plaats heeft, niet van collectief voorgeschreven gedrag.”

Vormen transparante oplossingen de hefboom?

ADC: “Politiek bedrijven betekent voor mij ‘zeggen’ én ‘doen’. Vandaag blijven we te veel steken in zeggen, zeggen, zeggen ... wat we zouden moeten doen. Door de overdreven profileringsdrang in de ‘24-uren-nieuws’-mediacarrousel raken mensen afgestompt en keren ze zich af van de politiek.”

PT: “Geen enkele stakeholder heeft alle antwoorden. Daarom moet er nauw worden samengewerkt om complexe, met elkaar samenhangende uitdagingen het hoofd te bieden. De toestand van de planeet noodzaakt om de ‘business as usual’ om te gooien. Om dat te bereiken zijn forse investeringen nodig, met name in onderzoek en

innovatie. Daarnaast is er een goed doordachte, duidelijke en passende regelgeving nodig om die transitie te ondersteunen. Vanuit het perspectief van de bedrijfs wereld is dat helaas niet altijd het geval.”

ADC: “Politiek is meer dan alleen ongezoeten je mening verkondigen. Mensen verwachten dat we de handen in elkaar slaan om samen doelen te bereiken. Ze begrijpen dat partijen van mening kunnen verschillen, maar hebben er genoeg van dat ze elkaar niet vinden om tot oplossingen te komen. Wie iets wil realiseren moet samenwerken. Dat geldt zowel in de politiek als binnen het VBO als in de voetbalclub van mijn kinderen.”

PT: “Het is belangrijk voldoende tijd te nemen om tot een gezamenlijk gedragen project te komen. Als werkgeversorganisatie hebben we het wellicht iets gemakkelijker om al onze leden-sectorfederaties op één lijn te krijgen omdat we niet elk uur van de dag in de schijnwerpers staan. Daarmee zeg ik allerminst dat het minder complex is. Maar dankzij constructief overleg bereiken we telkens opnieuw goed doordachte en haalbare oplossingen. Daardoor krijgen we, meer dan andere ‘instellingen’ zoals ngo’s, overheid en media, het vertrouwen van de burger (lees het artikel ‘Bedrijven doen wat juist is, dixit de burger’, p. 12). Niets ondermijnt het vertrouwen meer dan een oplossing aankondigen, maar ze uiteindelijk niet of halfslachtig realiseren.”

AANTREKKELIJKHEID VS. STABILITEIT

Vertaal ‘constructief’

ADC: “Ik heb het gehad met collega’s die ons land voortdurend onderuithalen. Daarmee gaan ze België niet beter maken. Met kankeren kom je nergens. Ons land heeft veel troeven, maar we houden ze te vaak tegen de borst terwijl we de problemen in de etalage zetten. Hoorndol word ik daarvan. Je moet het tegenovergestelde doen: je troeven in de etalage zetten en de problemen intern aanpakken. Het gaat bovendien maar al te vaak over problemen waarvan we denken dat andere landen die niet hebben. De organisatie van België is bijvoorbeeld niet complexer dan die van pakweg Duitsland, Zwitserland of de Verenigde Staten. We hebben nog altijd kroonjuwelen, denk aan onze sociale bescherming, hightechindustrie en onze universiteiten. Bottomline: we zijn goed in wat we doen en alles bij elkaar doen we het lang niet slecht. Ik citeer graag voormalig Amerikaans president Bill Clinton: ‘There is nothing wrong with America that cannot be cured by what is right with America.’ (Er is niets mis met Amerika dat niet genezen kan worden door wat goed is aan Amerika). Daarmee erkent hij dat er zowel dingen fout als goed lopen. Wat ik uit die visie onthoud is dat we lessen moeten trekken uit wat we goed doen om de ondermaatse prestaties te verbeteren.”

PT: “Vertaald naar het sociaal overleg betekent dat andere accenten leggen en actuele thema’s aansnijden vanuit een nieuwe maatschappijvisie. We moeten weg van de logica van de jaren 60 die het overleg beperkt tot loon- en afwezigheidsrechten. De sociale partners moeten elkaar terugvinden in wat ik ‘visie-akkoorden’ noem. Dat zijn akkoorden die gedragen worden door een visie die niet gegijzeld wordt door een lang vervlogen maatschappijmodel of de waan van de dag, en waar we verenigd de schouders onder zetten. We moeten samen ijveren voor een duurzamere groei door in te zetten op thema’s die onze welvaart zullen bepalen: een haalbaar pensioen, digitalisering, energietransitie, mobiliteit ...”

Ons land blinkt in een aantal dossiers niet uit in rechtszekerheid, ook een pijler voor vertrouwen. Daardoor komt onze aantrekkelijkheid voor investeerders onder spanning. In 2022 zakte België van 6 naar 9 in de EY Barometer van de Belgische Attractiviteit 2023. Dat voorspelt weinig goeds voor de toekomst.

ADC: “Politieke stabiliteit is cruciaal. In de loop van onze huidige regeerperiode kreeg Groot-Brittannië drie regeringen op rij, zijn er in Nederland een aantal gevallen en lijkt het alsof in Frankrijk elke week de revolutie losbarst. Blikken we in eigen land 15 jaar terug, dan leden we het grootste stabiliteitsverlies – ook budgettair – tijdens de vier jaren van lopende zaken, jaren waarin werd geprobeerd om een regering te vormen.”

PT: “Lopende zaken heeft ons land immens veel geld gekost. En het deed onze reputatie zeker geen goed.”

ADC: “België moet geen experimentele omgeving zijn voor politieke wetenschappen. Maar een normaal land waar, akkoord, de politieke verantwoordelijkheden misschien nog wat beter kunnen worden afgelijnd. Maar geen laboratorium van confederalisme of welke vorm dan ook. De bevolking vraagt niet liever dan dat we gewoon een land zijn waar jobs worden gecreëerd, waar het zorgeloos leven en werken is.”

PT: “En waar men geen munt meer kan slaan uit conflicterende regelgeving van de verschillende bevoegdheidsniveaus.”

ADC: “Alle staatshervormingen ter wereld ten spijt, als de mensen rond de tafel niet willen samenwerken, geraak je nergens. De coronacrisis heeft getoond dat als de wil er is, je ondanks de complexiteit tot werkbare oplossingen en sterke resultaten kunt komen.”

Anders gezegd, geef hoop en bied perspectief op lange termijn?

PT: “We mogen de zaken uiteraard niet slechter voorstellen dan ze zijn. Net zoals een bedrijfsleider goodwill creëert en motiveert met positieve vooruitzichten. Tegelijk kunnen we niet ontkennen dat het onze ondernemers en buitenlandse investeerders niet altijd gemakkelijk wordt gemaakt. Denk aan het vergunningsbeleid. Het bekomen van een vergunning moet de motor van verandering zijn, geen blokkerende factor. Dat is voor het VBO een speerpunt richting volgende regering: voor strategisch belangrijke investeringsprojecten die het hele land ten goede komen, ijveren we voor een apart én efficiënt ‘fast lane’- goedkeuringstraject. En zo stellen we tal van concrete oplossingen voor. Met voortdurend brandjes blussen of elkaar vliegen afvangen straalt het beleid weinig hoop en perspectief uit. Liever meer tijd besteden aan weldoordachte en doorgerekende wetgeving dan als een jojo blijven bijsturen.”

**“S LANDS ECHE
WAARDE ZWEEFT
GEMIDDELD 1,7 METER
BOVEN DE BEGANE
GROND: HERSENEN,
TALENT, KENNIS EN
CREATIVITEIT”**

Pieter Timmermans
CEO VBO FEB

ADC: “Hebben we niet te veel de neiging om met oogkleppen naar ons beleid te kijken? Vanuit Europees perspectief zijn onze uitdagingen niet zo uitzonderlijk. Onze ambitie moet zijn om in de kop van het peloton te zitten. Met schaamteloos ambitieus leiderschap – en dat overstijgt politiek leiderschap – kunnen we het vertrouwen aanwakkeren. De burger verwacht dat we de lat hoog leggen, maar dat kun je enkel met mensen die diezelfde ambitie hebben.”

CHOCOLADE VS. CIRCULAIR

Met een ‘transition juste’ wil de overheid het vertrouwen stimuleren. Hoe willen beleid en ondernemers dat concreet invullen?

PT: “Het is onze visie - en met ‘ons’ bedoel ik unaniem gedragen door al onze leden-sectorfederaties -, dat de transitie als rechtvaardig kan worden beschouwd als ze erop gericht is de verschillende Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties

te bereiken. En dat zonder het evenwicht tussen de drie pijlers, milieu, economie en sociaal, uit balans te brengen. We hebben maatregelen nodig die het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien, niet in gevaar brengt. Dat houdt onder meer in dat er noch ecologische, noch financiële of andere lasten mogen worden doorgegeven aan de generaties die na ons komen. De transitie kan pas als rechtvaardig worden beschouwd als ze erop gericht is om de verschillende doelstellingen van die evenwichtige visie te realiseren, met inbegrip van, maar niet beperkt tot de sociale doelen. Goed beseffend dat het een inspanning zal vergen van ieder van ons.”

ADC: “Bij elk bedrijf dat ik bezoek staat de beperking van de broeikasgasuitstoot bovenaan de agenda. Dat is ook de prioriteit van ons beleid. We kunnen niet op alle pijlers tegelijk even zwaar inzetten, want dan riskeer je tegen een muur te lopen en het maatschappelijk draagvlak te verliezen. Laat ons de kar niet overladen. Trouwens, wie ‘transition juste’ zegt, beweert impliciet dat we vandaag in een onrechtvaardig land leven. Is dat zo? Samen met Nederland en Denemarken is België het land waar de welvaart het meest wordt herverdeeld en de kloof tussen rijk en arm almaar kleiner wordt. Bovendien is de ont koppeling van economische groei en uitstoot al enkele jaren een feit. We groeien nog altijd, terwijl de uitstoot stagneert of zelfs daalt. Dat hebben we te danken aan de innovatieve oplossingen van ondernemend België.”

**“POLITIEK
IS MEER
DAN ALLEEN
ONGEZOUTEN
JE MENING
VERKONDIGEN”**

Alexander De Croo
Eerste minister

Die we wel nog onvoldoende wereldkundig maken of vermarkten?

ADC: "Ik ben absoluut voorstander van vrijhandel en heb er geen probleem mee dat de Chinezen hun producten hier verkopen ... op voorwaarde dat wij ook op de Chinese markt kunnen opereren. Dat gebeurt vandaag nog te weinig. Tegelijk worden bepaalde productieschakels gedelokaliseerd omdat de normen hier bijzonder strikt zijn."

Dat is iets wat ik moeilijk begrijp. Europa is de meest veilige vrijhaven ter wereld en dankzij onze strenge kwaliteitsnormen hebben onze producten een sterke reputatie in de hele wereld. Eenvoudig gezegd: door de strenge normering zullen we op termijn onze wereldwijde concurrentiekracht versterken."

PT: "Het zou de bedrijfswereld enorm ondersteunen mocht er niet geraakt worden aan de fiscale stimuli voor onderzoek en ontwikkeling (O&O). We hebben tien jaar lang gevochten om tot de Europese top door te stoten, laat ons die inspanningen nu niet ondergraven. Ik heb het al zo vaak gezegd, maar ik blijf het herhalen tot het bij iedereen doordringt: België heeft geen grondstoffen."

Onze echte waarde zweeft gemiddeld 1,7 meter boven de begane grond: hersenen, talent, kennis en creativiteit. Laten we dat dan verder ondersteunen, niet afbouwen. De fiscale ondersteuning van O&O speelt een cruciale rol voor enerzijds de ontplooiing van O&O-activiteiten en anderzijds de verankering van innovatieve productie in België. Als alle tandwielen vlotjes draaien, dan kan onze knowhow een krachtig exportproduct worden. Daarbij denk ik bijvoorbeeld aan onze oplossingen voor het realiseren van een circulaire economie waarmee we ons land op de wereldkaart kunnen zetten."

ADC: "Natuurlijk moeten we fier blijven op onze Belgische chocolade, frietjes, bier en witloof. Maar het wordt tijd dat we met evenveel enthousiasme en ambitie onze hersenen en knowhow als USP's uitdragen en in de markt zetten."

Om af te sluiten, een 'vertrouwensvolle' boodschap voor ondernemend België bij de start van het nieuwe jaar?

ADC & PT: "Wij zijn tot ongelofelijk veel in staat. Maar ons potentieel aan mogelijkheden is veel groter dan wat we er vandaag mee doen. Dat vermogen gaan we niet verzilveren door onszelf de vernieling in te praten. Met de combinatie van een gezonde portie schaamteloze ambitie en nog meer vertrouwen in wat we kunnen, gaan we een mooie toekomst tegemoet." □

NAAR EEN MEER PARTICIPATIEVE DEMOCRATIE?

Een meer participatieve democratie zou een wapen kunnen vormen tegen het groeiende wantrouwen van de burger tegenover de politieke instellingen. Hoe staan overheid en bedrijfswereld tegenover de evolutie naar meer burgerparticipatie?

ADC: "Sensu stricto stimuleert een politicus de burgerparticipatie door elke mogelijkheid aan te grijpen om met de burger te interageren op evenementen, via de media, bedrijfsbezoeken en dergelijke meer. Ik ben niet tegen burgerparticipatie, maar als politici willen dat het vertrouwen in hen groeit, dan moeten ze hun verantwoordelijkheid nemen en doen wat ze moeten doen met het mandaat dat ze van de burger hebben gekregen. Burgerparticipatie formaliseren kan mijns inziens zelfs een averechts effect hebben als het als alibi wordt gebruikt om het aanslepen of falen van een project af te schuiven op het proces."

PT: "Ik ben voorstander van de representatieve democratie. Een federaal politicus heeft een federaal mandaat gekregen en moet zijn beleid dan ook met klem verdedigen in alle delen van het land. Trekken we de lijn door naar de bedrijfswereld, dan zien we ook daar de vraag naar actieve participatie door de aandeelhouders, de medewerkers en anderen stijgen. Dat is geen enkel probleem zolang de algemene vergadering of de raad van bestuur zich niet uitsluitend door één stem laat leiden, maar rekening houdt met het brede maatschappelijke veld waar de onderneming deel van uitmaakt. Wie zijn beleid laat gijzelen door activistische belangengroepen verliest zijn geloofwaardigheid en vertrouwen. Versta me niet verkeerd, een bedrijf moet openstaan voor dialoog. De voorwaarde is wel dat iedereen de spelregels respecteert, zowel in goede als in slechte dagen."